



Το κείμενο δημοσιεύτηκε 24/01/2023 στο ιστολόγιο
www.areopagusbriefs.org

Επιστήμη και Επιστημονισμός του Έραστου Φίλου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πολλοί σήμερα θεωρούν θέματα που έχουν να κάνουν με την επιστήμη ως θέματα δυσνόητα, δύσκολα, πολύπλοκα και προτιμούν να μην ασχολούνται με αυτά.

Υπάρχουν πολλοί επιστήμονες που δηλώνουν άθεοι ή αγνωστικιστές. Άλλοι που διακηρύττουν την άρνησή τους στον Θεό! Όμως οι επιστήμονες δεν είναι πιο άθεοι από το υπόλοιπο μέρος της κοινωνίας. Μεγάλοι και τρανοί επιστήμονες – όπως θα δούμε στη σύντομη αυτή μελέτη – δηλώνουν πίστη στο Θεό. Μάλιστα, – όπως δείχνουν ιστορικά στοιχεία¹ – στα εκατό χρόνια από την αρχή απονομής των βραβείων Νόμπελ, δηλαδή από το 1901 μέχρι το 2000, ανάμεσα στους νομπελίστες επιστήμονες δήλωναν πάνω από 2/3 πίστη στο Θεό.

Μια έρευνα που διεξήχθη από το Κέντρο Ερευνών Pew, τον Ιούνιο του 2009 ανάμεσα σε επιστήμονες, μέλη της Αμερικανικής Ένωσης για

¹ Baruch Aba Shalev, *100 Years of Nobel Prizes*, 4^η έκδοση, Λος Άντζελες: The Americas Group, 2010.

την Πρόοδο της Επιστήμης (AAAS)², κατέδειξε ότι πάνω από το μισό αριθμό των επιστημόνων (51%) πιστεύουν σε κάποια μορφή θεότητας ή ανώτερης δύναμης. Συγκεκριμένα, το 33% των επιστημόνων δήλωσαν ότι πιστεύουν στον Θεό, ενώ το 18% ότι πιστεύουν σε ένα παγκόσμιο πνεύμα ή μια ανώτερη δύναμη.

Διερωτάται όμως κανείς, γιατί υπάρχει τόση αμφισβήτηση του Θεού στους επιστημονικούς κύκλους σήμερα; Εδώ πρέπει να κάνουμε μια απαραίτητη διευκρίνιση. Δεν είναι η επιστήμη καθαυτή που αμφισβητεί τον Θεό, αλλά μάλλον κάποιοι επιστήμονες που ασπάζονται τη φιλοσοφία – ή θα λέγαμε – την ιδεολογία αυτού που ονομάζεται επιστημονισμός, και φαίνεται να έχει βαθιές ρίζες στην ανθρώπινη ιστορία.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΣΜΟΣ;

Ας εξετάσουμε λοιπόν, τι είναι και τι διακηρύττει ο επιστημονισμός. Ο Καναδός φιλόσοφος της επιστήμης, Τομ Σόρελ, εξηγεί τον επιστημονισμό ως εξής:

Επιστημονισμός είναι η πεποίθηση ότι η επιστήμη, ειδικά η φυσική επιστήμη, είναι ... το πιο πολύτιμο μέρος της ανθρώπινης μάθησης ... επειδή πρόκειται για κάτι που είναι πιο έγκυρο, ή σοβαρό ή ωφέλιμο. Άλλες πεποιθήσεις που σχετίζονται με αυτήν μπορεί επίσης να θεωρηθούν ως επιστημονικές, π.χ., η πεποίθηση ότι η επιστήμη είναι το μόνο πολύτιμο μέρος της ανθρώπινης μάθησης.³

Ένας επιφανής αθεϊστής φιλόσοφος Alexander Rosenberg, στο βιβλίο του «Ένας οδηγός του αθεϊστή στην πραγματικότητα», γράφει⁴:

Το να είναι επιστημονιστής κανείς σημαίνει απλώς ότι αντιμετωπίζει την επιστήμη ως τον αποκλειστικό οδηγό για την πραγματικότητα... Εμπιστευόμαστε την επιστήμη ως τον μόνο τρόπο απόκτησης γνώσης.

Η γνώμη ενός σημαντικού επιστήμονα της εποχής μας, Πίτερ Άτκινς, καθηγητή Χημείας στην Οξφόρδη και αθεϊστή:

Επιμένω στον ισχυρισμό μου ότι η επιστημονική μέθοδος είναι το μόνο μέσο για την ανακάλυψη της φύσης της πραγματικότητας... ο μόνος τρόπος απόκτησης αξιόπιστης γνώσης⁵.

² Pew Research, «Scientists and Belief» (Επιστήμονες και Πίστη), *Report*, 5 Νοεμβρίου 2009, <https://www.pewresearch.org/religion/2009/11/05/scientists-and-belief/> (αναζήτηση 19/1/2023)

³ Tom Sorell, *Scientism: Philosophy and the Infatuation with Science*, Λονδίνο: Routledge, 1991, σ. 1.

⁴ Alex Rosenberg, *The Atheist's Guide to Reality. Enjoying Life without Illusions*, Νέα Υόρκη: W. W. Norton, 2011, σ. 8, 20.

⁵ Peter Atkins, *On Being. A Scientist's Exploration of the Great Questions of Existence*, Οξφόρδη: Oxford University Press, 2011, σ. xiii.

Τρεις από τους κύριους μύθους του επιστημονισμού μπορούν να χαρακτηριστούν ως εξής: Πρώτον, μόνο η επιστημονική γνώση είναι πραγματική και γνήσια γνώση, δηλαδή, μόνο ό,τι μπορεί να εκφραστεί ποσοτικά ή με μαθηματικούς τύπους, ή να επαναληφθεί κατά βούληση σε συνθήκες εργαστηρίου, μπορεί ν' αποτελέσει το περιεχόμενο μιας γνήσιας γνώσης. Δεύτερον, η επιστήμη και η τεχνολογία που προέρχεται από την επιστήμη, και μόνον αυτές, μπορούν να λύσουν τα προβλήματα του ανθρώπου. Αυτό ισχύει για όλα τ' ανθρώπινα προβλήματα, ειδικότερα τα ψυχολογικά, ηθικά, κοινωνικά και πολιτικά. Τρίτον, μόνον οι ειδικοί είναι ενδεδειγμένοι να παίρνουν αποφάσεις, γιατί μόνον οι ειδικοί «ξέρουν».

Σε αντίθεση με μαρτυρίες σαν αυτές, ο Αμερικανός βιοχημικός Σάι Γκάρτε, ο οποίος υπήρξε άθεος πριν ασπαστεί τον Χριστιανισμό, θεωρεί πως

Ο επιστημονισμός είναι μια αποτυχημένη φιλοσοφική προσέγγιση στην αναζήτηση της οικουμενικής αλήθειας. Η αποτυχία του πρέπει να είναι εμφανής ειδικά στους επιστήμονες που, περισσότερο από τους συνανθρώπους τους, κατανοούν πλήρως τα όρια των πεδίων σπουδών τους, καθώς κάνουν τεράστια προσπάθεια στα πλαίσια των ερευνών τους για την ανάκτηση της καθαρής αλήθειας από τη φύση⁶.

Ο Έλληνας θεολόγος Μιχαήλ Κ. Χούλης⁷ θεωρεί τον επιστημονισμό ύβρη, γράφοντας χαρακτηριστικά:

Η Επιστήμη προδίδει τον εαυτόν της, αν και εφόσον προσπαθεί να ανακαλύψει με φυσικό τρόπο τον άκτιστο Θεό, διότι ξεφεύγει έτσι από τα όρια έρευνάς της.

Και σχετικά με τις πραγματικές ρίζες της αθεΐας κάποιων επιστημόνων γράφει:

Οι άθεοι επιστήμονες ... δεν είναι άθεοι εξαιτίας των πορισμάτων της επιστήμης τους, αλλά ένεκα συγκεκριμένης υλιστικής ιδεολογίας.

Επίσης από χριστιανικής πλευράς, ο Εμμανουήλ Καρακώστας, σε μελέτη με τίτλο «Χριστιανισμός & Επιστήμη: Οι θέσεις Ορθοδοξίας και Εκκλησίας», σημειώνει πως το να θεωρεί κανείς την επιστήμη ως τον μόνο δρόμο γνώσης και ανακάλυψης της πραγματικότητας και της αντικειμενικής αλήθειας είναι όχι μόνο σκέψη ειδωλολατρική, αλλά άκρως εσφαλμένη. Σχετικά με τον επιστημονισμό γράφει:

⁶ Sy Garte, «Science and Scientism in Biology», *God and Nature*, 2022, <https://godandnature.asa3.org/essay-science-and-scientism-in-biology-by-sy-garte.html>.

⁷ Μιχαήλ Γ. Χούλης, *Πίστη και επιστήμη: έννοιες αντίθετες ή αλληλοσυμπληρούμενες*; http://users.uoa.gr/~nektar/orthodoxy/explanatory/mixahl_xo-ylhs_pisth_kai_episthmh.htm (αναζήτηση 17/1/2023).

Φυσικά αποτελεί αναφαίρετο και σεβαστό δικαίωμα του καθενός να πιστεύει σε ό,τι θέλει, όμως υπάρχουν ορισμένοι επιστήμονες που προβάλλοντας το αξίωμά τους προσπαθούν τις φιλοσοφικές επιθυμίες τους να τις θωρακίσουν με μεταφυσικίζουσες επιστημονικές θεωρίες και αναπόδεικτες ερμηνείες, με σκοπό να υποστηρίξουν τις πεποιθήσεις τους. Μιλούν απροσδιόριστα για την εξέλιξη των ειδών, για πολυσύμπαντα, για ανεκκλήτους εκθέτες στις ποσοτικές εκτιμήσεις τους, για θεωρίες που προσπαθούν να επαναφέρουν ένα αιώνιο σύμπαν μέσω αέναων κύκλων, ώστε να απαλλαγούν από μία «προβληματική αρχή», και γι' αυτό διαφωνούν επί της επιστήμης μη επιστημονικά, αφού για όλα αυτά δεν έχουν τα απαραίτητα επιστημονικά και ακλόνητα στοιχεία. Κάνουν στην ουσία αυτό για το οποίο κατηγορούν την θρησκεία και την φιλοσοφία. Ομιλούν αυθαιρέτως, επικαλύπτοντας τις επιθυμίες τους με επιστημονικοφανή τριβώνια⁸.

Εν' όψει των όσων αναφέραμε λοιπόν, ο αληθινά επιστήμων και σοφός είναι μάλλον αυτός που η Βίβλος προτρέπει: «Αρχή σοφίας φόβος Κυρίου» (Παροιμ. 1/7).

Τα παραδείγματα που αναφέρθηκαν δείχνουν πως ο επιστημονισμός έχει μεγάλη ιδέα για τις ικανότητες της επιστήμης.

Είναι όμως οι ικανότητες αυτές απεριόριστες;

Ο Αμερικανός φιλόσοφος Τζέιμς Πόρτερ Μόρλαντ, στο βιβλίο του «Επιστημονισμός και Λαϊκισμός» κάνει κάποιες ενδιαφέρουσες προτάσεις σχετικά με τα όρια της επιστημονικής αναζήτησης⁹. Υπάρχουν αρκετά, γράφει, που η επιστήμη δεν είναι σε θέση να εξηγήσει:

- *Η επιστήμη δεν μπορεί να εξηγήσει την προέλευση του Σύμπαντος:* Τι υπήρξε πριν το Big Bang; Επίσης, η επιστήμη δεν μπορεί να εξηγήσει το τί υπήρχε «πριν»: Η ύλη σε άλλη μορφή ή ο Θεός;
- *Η επιστήμη δεν μπορεί να εξηγήσει την προέλευση των θεμελιωδών νόμων της φύσης:* Πώς προκύπτουν οι νόμοι που ανακαλύπτουν οι επιστήμονες; Γιατί η φύση περιέχει αυτούς τους συγκεκριμένους θεμελιώδεις νόμους και όχι άλλους;
- *Η επιστήμη δεν μπορεί να εξηγήσει τον λεπτό συντονισμό των νόμων του Σύμπαντος:* Το σύμπαν άραγε γνώριζε ότι 'θα ερχόμασταν' (έκφραση του Freeman Dyson για την Ανθρωπική Αρχή); Το σύμπαν ως νεκρά ύλη, σαφώς δεν είναι σε θέση να 'γνωρίζει' τίποτα, οπότε μια

⁸ Βλ. https://www.pemptousia.gr/vivliothiki/karakostas-xristepist_book/mobile/index.html (αναζήτηση 17/1/2023).

⁹ J. P. Moreland, *Scientism and Secularism. Learning to Respond to a Dangerous Ideology*, Wheaton: Crossway, 2018, σ. 135-158.

καταφατική απάντηση στο ερώτημα αυτό πρέπει να σημαίνει ότι είναι ο Θεός Εκείνος που ήξερε ότι θα ερχόμαστε.

- *Η επιστήμη δεν μπορεί να εξηγήσει την προέλευση της συνείδησης:* Στην αρχή πρέπει να υπήρξε είτε ο Λόγος είτε τα «σωματίδια». Είναι αδύνατο η ύλη να δημιουργήσει κάτι που είναι πνευματικό, ούτε καν τη ζωή. Αν όμως ξεκινήσουμε με τον Θεό (τον Λόγο), του οποίου η θεμελιώδης υπόστασή είναι συνειδητή, τότε δεν υπάρχει δυσκολία στο να κατανοήσουμε ότι ο Θεός θα μπορούσε να μεταδώσει συνείδηση στα πλάσματά Του.
- *Η επιστήμη δεν μπορεί να εξηγήσει την ύπαρξη νόμων όπως αυτών της ηθικής, της λογικής και της αίσθησης:* Η ύπαρξη ενός 'ωραίου' ηλιοβασιλέματος, εξηγείται επιστημονικά;

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ Η ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ

Πολλοί ιστορικοί της επιστήμης συμφωνούν ότι οι αρχές της επιστήμης (όχι του επιστημονισμού) είναι αποτέλεσμα ανθρώπων και συγκυριών που καθοδηγήθηκαν από τον Θεό.

Στο βιβλίο του «Πίστη στη δημιουργία και εσχατολογική προσδοκία»¹⁰, στο κεφάλαιο με τίτλο «Χριστιανική εσχατολογική προσδοκία και τεχνολογική πρόοδος», ο Γερμανός θεολόγος Ερνστ Μπεντς συζητάει πέντε νοητικές προϋποθέσεις που αναδεικνύουν τη βιβλική προσέγγιση ως την μόνη ικανή να εξηγήσει ικανοποιητικά γιατί η νεότερη επιστήμη και η τεχνολογία αναπτύχθηκαν με επιτυχία στην χριστιανική Ευρώπη και όχι σε άλλους πολιτισμούς.

Ο Θεός - Δημιουργός

Ο πρώτος παράγοντας είναι η αντίληψη της έννοιας του Θεού ως Δημιουργού όπως την συναντάμε στη χριστιανική πίστη. Μπορεί κανείς αυτό να το θεωρήσει αυτονόητο, αλλά μόνο για μας που ζούμε στη Δύση. Αν διερευνήσει άλλες αναπτυγμένες θρησκείες όπως π.χ. το βουδισμό, θα κατανοήσει ότι δεν υπάρχει σ' αυτόν η έννοια ενός προσωπικού Θεού και κατ' ανάγκην ούτε η έννοια του δημιουργού της γης και του σύμπαντος. Με τα λόγια του Μπεντς: «Ειδικά ο βουδισμός δεν ανέπτυξε τεχνολογική κουλτούρα και πολλές από τις σχολές του χαρακτηρίζονται μάλιστα από μια αντιτεχνολογική στάση» (σ. 136).

¹⁰ Ernst Benz, *Schöpfungsglaube und Endzeiterwartung*, Μόναχο: Nymphenburger Verlags-handlung, 1965.

Στο επίκεντρο αυτού του επιχειρήματος βρίσκεται η πεποίθηση πως η Δημιουργία χαρακτηρίζεται από ευταξία για την οποία ο νομπελίστας της βιοχημείας, Melvin Calvin, δεν αμφιβάλει γράφοντας¹¹:

Καθώς προσπαθώ να διακρίνω την προέλευση αυτής της πεποίθησης, μου φαίνεται πως αυτή βρίσκεται σε μια βασική έννοια που ανακαλύφθηκε 2000 ή 3000 χρόνια πριν, και που διατυπώθηκε για πρώτη φορά στον δυτικό κόσμο από τους αρχαίους Εβραίους, ότι δηλαδή το σύμπαν διέπεται από ένα και μόνο Θεό, και δεν είναι το προϊόν ιδιοτροπιών πολλών θεών, που ο καθένας κυριαρχεί στη δική του περιοχή, σύμφωνα με δικούς του νόμους. Αυτή η μονοθεϊστική άποψη φαίνεται πως είναι η ιστορική βάση της σύγχρονης επιστήμης.

Ή, με τα λόγια του C. S. Lewis: «Οι άνθρωποι στράφηκαν προς την επιστήμη, επειδή αναζητούσαν τον νόμο στη φύση και τον αναζητούσαν στη φύση επειδή πίστευαν ότι υπάρχει νομοθέτης»¹².

Η Φύση είναι δημιούργημα, όχι αντικείμενο λατρείας

Η Βίβλος απομυθοποιεί τη φύση, απελευθερώνει τον άνθρωπο και τον βοηθά στο να την προσεγγίσει χωρίς φόβο ή ενδοιασμούς. Επιτρέπει την χρήση της φύσης για επιστημονικούς σκοπούς καθώς και την εκμετάλλευσή της δια μέσου της τεχνολογίας προς όφελός του.

Επίσης, ισχύει το εξής: Επειδή η φύση είναι δημιούργημα του Θεού, μπορούμε να υποθέσουμε ότι στη δομή της χαρακτηρίζεται από ομαλότητα, συνοχή, λογικότητα και συνέπεια. Μόνο έτσι οι επιστήμονες μπορούν να την προσεγγίσουν και να εφαρμόσουν σ' αυτήν την «επιστημονική μέθοδο» τους.

Ο ξεχωριστός ρόλος του ανθρώπου

Ο ειδικός αυτός ρόλος του ανθρώπου απορρέει από την έννοια της δημιουργίας του στην Αγία Γραφή ως πλάσμα «κατ' εικόναν Θεού». Αυτή η έννοια του *imago dei*, κατά τον Μπεντς, δίνει στον άνθρωπο τη μεγαλύτερη ώθηση για επιστημονική δραστηριότητα και τεχνολογική ενασχόληση, επειδή σε σχέση με τα άλλα δημιουργήματα, μόνο εκείνος αποκτά την ικανότητα για ελεύθερη δημιουργικότητα, που αλλιώς μόνο ο Θεός κατέχει.

¹¹ Melvin Calvin, *Chemical Evolution: Molecular Evolution towards the Origin of Living Systems on the Earth and Elsewhere*, Οξφόρδη: Clarendon Press, 1969, σ. 258.

¹² C. S. Lewis, *Miracles: A Preliminary Study*, Λονδίνο: Collins-Fontana, 1947, σ. 110.

Ο άνθρωπος καλείται να συμπράξει στην εξάπλωση της κυριαρχίας του Θεού

Κατ' αυτόν τον τρόπο ο άνθρωπος γίνεται «συνεργάτης» του Θεού, όσον αφορά τον κόσμο και τη δημιουργία. Η εργασία στη Βίβλο δεν θεωρείται απαξιωτική, όπως συνέβαινε π.χ. στην αρχαία Ελλάδα, επειδή ο ίδιος ο Θεός εργάζεται. Η εργασία αυτή συμπεριλαμβάνει το έργο της «διαφύλαξης» και «ολοκλήρωσης» της δημιουργίας καθώς και τη διαχείρισή της, ως ο συνεργάτης του Θεού. Προσδοκώντας το τέλος των καιρών, που δεν ορίζει ο άνθρωπος, αλλά ο Θεός, ο Χριστιανός γνωρίζει ότι έχει να απολογηθεί σ' Εκείνον για τις πράξεις του σχετικά με την κλήση του αυτή.

Η έννοια της «ενσάρκωσης»

Η βαθύτερη έννοια ως προϋπόθεση για την επιστημονική και τεχνολογική δραστηριότητα του ανθρώπου βρίσκεται κατά τον Μπεντς στη δυαδική υπόσταση «πνεύμα-σάρκα», σε αντίθεση με την (αριστοτέλεια) υπόσταση «πνεύμα-ύλη». Σημειώνει, με τα λόγια του Αγγλικανού Ουίλιαμ Τέμπλ:

Αυτό που χρειαζόμαστε είναι μια θρησκεία, στην οποία η ύλη είναι το πραγματικό υπόβαθρο του πνεύματος και όπου το 'πνεύμα' κατανοείται ως δράση επάνω στην ύλη. Μόνο ο Χριστιανισμός ανταποκρίνεται στην ανάγκη αυτή. Η κεντρική του διαπίστωση συνοψίζεται στο ότι «ο λόγος σάρξ εγένετο». Ο Χριστιανισμός επομένως είναι η πιο υλιστική θρησκεία ανάμεσα σε όλες τις εξελιγμένες θρησκείες, επειδή, ενώ οι άλλες επιδιώκουν την πνευματικότητα αποστρεφόμενες από κάθε τι το υλικό, ο Χριστιανισμός εκφράζει την πνευματικότητά του κυριαρχώντας πάνω την ύλη¹³.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο που έχει να κάνει με τις χριστιανικές ρίζες της επιστημονικής ενασχόλησης είναι η αντίληψη των ανθρώπων περί Θεού, όπως περιγράφεται στη Βίβλο. Σε αντίθεση με κάποιες άλλες θρησκείες, ο Θεός της Βίβλου είναι ορθολογικός, πιστός στο Λόγο του, χωρίς καπρίτσια ή ιδιοτροπίες. Αυτό είναι σημαντικό για την επιστημονική θεώρηση περί ομοιομορφίας της φύσης και των νόμων που την κυριαρχούν και βασίζεται στην αξιοπιστία του Νομοθέτη-Δημιουργού.

Σε βιβλίο του με τίτλο «Θρησκεία και η ανάπτυξη της μοντέρνας επιστήμης»¹⁴ ο καθηγητής της Ιστορίας της Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο της Ουτρέχτης, στην Ολλανδία, Ράγερ Χούικας επισημαίνει κάποιες ανεπάρκειες στην αρχαία ελληνική σκέψη, όπως π.χ. την θεώρηση της χειρωνακτικής εργασίας ως μειονεκτική, που συνέβαλλε στο να μη

¹³ William Temple, «The Case for Evangelization», στο: *Proceedings of the Jerusalem Meeting of the International Missionary Council*, 1928, vol. I, σ. 368-379.

¹⁴ Reijer Hooykaas, *Religion and the Rise of Modern Science*, Εδιμβούργο: Scottish Academic Press, 1972.

επικρατήσει διαχρονικά η αρχαία ελληνική επιστημονική θεώρηση. Η νέα επιστημονική σκέψη κράτησε μεν τα απαραίτητα από την αρχαία σκέψη, γρήγορα όμως ανέπτυξε νέα γνώση. Σημαντική συμβολή σ' αυτό είχε το (επιστημονικό) πείραμα, επειδή οι νέοι επιστήμονες ήταν διατεθειμένοι να 'λερώσουν τα χέρια' τους με το πείραμα.

Πολλοί από τους επιστήμονες που συνέβαλλαν στην Επιστημονική Επανάσταση ήταν πιστοί Χριστιανοί¹⁵. Ο Νικόλαος Κοπέρνικος (1473-1543), ως αστρονόμος που για πρώτη φορά παρουσίασε ένα μαθηματικά τεκμηριωμένο σύστημα που εξηγούσε πως οι πλανήτες γυρνούν γύρω από τον Ήλιο, διατηρούσε στενή επαφή με την εκκλησία. Μάλιστα από το 1497 και για λίγα χρόνια υπήρξε ιερέας σε καθολική εκκλησία. Οι δημοσιεύσεις του περί ηλιακού συστήματος παρουσιάστηκαν το 1533 στο Βατικανό, υπό την έγκριση του Πάπα.

Η κόντρα του Γαλιλαίου Γαλιλέι (1564-1642) με την καθολική εκκλησία είναι από τις πιο χαρακτηριστικές διαμάχες επιστήμης και θρησκείας. Η δημοσίευση του για την μορφή και την λειτουργία του ηλιακού συστήματος εξαγρίωσε τον Πάπα. Τα λεγόμενα του θεωρήθηκαν αντίθετα με αυτά της Βίβλου. Ο Γαλιλαίος ωστόσο, ήταν βαθιά θρησκευόμενος. Μάλιστα δήλωσε πως το έργο του είναι απλώς μια εναλλακτική ερμηνεία των βιβλικών κειμένων, καθώς η Βίβλος είναι ολόσωστη.

Ο Μπλεζ Πασκάλ (1623-1662), Γάλλος επιστήμονας, πέρα από μαθηματικός και φυσικός, ήταν και θεολόγος. Παρόλο που άφησε πίσω του ένα σπουδαίο επιστημονικό έργο, στην διάρκεια της ζωής του αφιερωνόταν όλο και περισσότερο στην θεολογία. Έγραψε πολλά βιβλία, με γνωστότερο το «Pensées», αφιερωμένα στην πίστη του.

Ο Ισαάκ Νεύτωνας (1642-1727), του οποίου το επιστημονικό έργο είναι γνωστό. Πρόκειται για τον άνθρωπο που, όσο ελάχιστοι, βοήθησε να εξελιχτεί ο τομέας της φυσικής. Αυτό που δεν είναι τόσο γνωστό, είναι η βαθιά του πίστη. Ο Νεύτωνας θεωρούσε πως οι αριθμοί ήταν ένα μέσο να ανακαλύψει κανείς το πλάνο του Θεού. «Το σύστημα του Ηλίου, των πλανητών, των κομητών δεν μπορεί παρά να είναι αποτέλεσμα μιας ανώτερης δύναμης» έγραψε, χωρίς όμως να ταυτίζεται με τις χριστιανικές αντιλήψεις.

Επίσης και ο Μάικλ Φάραντεϊ (1791-1867) ήταν αφοσιωμένος Χριστιανός. Ένας από τους σημαντικότερους επιστήμονες του 19ου αιώνα, άνθρωπος που με το έργο του για τον ηλεκτρομαγνητισμό άλλαξε τα δεδομένα του πλανήτη. Μάλιστα υπήρξε και μέλος μιας εκ των πιο γνωστών χριστιανικών ομάδων στην Αγγλία.

¹⁵ Βλ. «Όταν εκκλησία και επιστήμη γίνονται ένα: Οι σπουδαίοι επιστήμονες που πίστευαν βαθιά στον Θεό», *iefimerida.gr*, 22/10/2015, <https://www.iefimerida.gr/news/232231/otan-ekklisia-kai-epistimi-ginontai-ena-oi-spydaioi-epistimones-poy-pisteyan-vathia> (αναζήτηση 17/1/2023).

Ο Άλμπερτ Αϊνστάιν (1879-1955), ο σπουδαίος φυσικός έχει φροντίσει με αρκετούς τρόπους να δείξει την πίστη του. «Ο Θεός δεν παίζει ζάρια» είχε δηλώσει για να εναντιωθεί στην αρχή της αβεβαιότητας. Ο Αϊνστάιν προσπαθούσε με κάθε τρόπο να συνδέσει θρησκεία και επιστήμη. «Η επιστήμη χωρίς την θρησκεία είναι κουτσή. Η θρησκεία χωρίς την επιστήμη είναι τυφλή» είχε πει.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι επιστήμονες – όπως όλοι οι άνθρωποι – είτε είναι άνθρωποι της πίστης είτε όχι. Η αλαζονεία του επιστημονισμού εκφράζεται στην πεποίθηση ότι η επιστήμη μπορεί να εξηγήσει τα πάντα. Αυτό όμως δεν υφίσταται, επειδή η ίδια η επιστήμη συχνά βρίσκεται μπροστά στο ανεξήγητο. Είναι λοιπόν απαραίτητο να γίνεται διάκριση ανάμεσα στη γνώμη (ιδεολογία) ενός επιστήμονα και τα αποτελέσματα (δεδομένα) της επιστημονικής έρευνάς του και την επιστήμη καθαυτή.

Αυτό που μπορεί να συμπεράνει κανείς από τη σύντομη αυτή μελέτη, είναι πως ενώ ο επιστημονισμός αμφισβητεί τον Θεό, η επιστήμη δεν αποκλείει ότι Θεός υπάρχει και μπορεί να μας οδηγήσει στη γνώση και λατρεία Του. Οι πρώτοι επιστήμονες πίστευαν ότι πίσω από τους νόμους της φύσης βρίσκεται ένας Νομοθέτης και ότι ως ‘εικόνα Θεού’ ο άνθρωπος καλείται, με την έρευνά του, να κυριαρχήσει επάνω στη φύση.

Ο κάθε άνθρωπος σήμερα οφείλει να είναι ενημερωμένος και δεν πρέπει να αποφεύγει ή να προσπερνά θέματα περί επιστήμης και αλήθειας, επειδή το οφείλει στον εαυτό του πρώτα αλλά και στα παιδιά του.

Ο Έραστος Φίλος είναι Φυσικός (MSc και PhD) με πολύχρονη εμπειρία στην εφαρμοσμένη επιστήμη και την τεχνολογία στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα και κάτοχος MA στη Χριστιανική Απολογητική.